

Bydgoszcz, 13.04.2021 r

Prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik
Katedra Opieki Paliatywnej,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy

OCENA

**osiągnięcia naukowego pt. „Zachowawcze postępowanie terapeutyczne w obrzękach
kończyn u chorych objętych opieką paliatywną”,
pozostałego dorobku naukowego oraz
działalności dydaktycznej i organizacyjnej
dr n med. Tomasza Grądalskiego**

Dr Tomasz Grądalski ukończył w 1993 roku studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum, a następnie w kolejnych latach zdobywał tytuły specjalisty z zakresu chorób wewnętrznych, medycyny paliatywnej, a następnie geriatrici.

W 2005 roku na podstawie obrony publicznej rozprawy doktorskiej w dziedzinie nauk medycznych zatytułowanej „Ocena wpływu intensywnej fazy kompleksowego leczenia fizjoterapeutycznego na obrzęk chłonny po mastektomii z powodu raka piersi” uzyskał tytuł doktora nauk medycznych na I Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie. Przez kilkanaście lat pracował kolejno w trzech jednostkach Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie, ostatnio w latach 2005-2010 w Klinice Leczenia Bólu i Opieki Paliatywnej. Natomiast głównym miejscem pracy, któremu poświęcił cały okres życia zawodowego jest Towarzystwo Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Świętego Łazarza w Krakowie.

Sumaryczny dotychczasowy dorobek naukowy dr n. med. Tomasza Grądalskiego obejmuje w chwili składania dokumentów łącznie 54 publikacje w czasopiśmie, na które składają się 32 prace oryginalne, 7 opisów przypadków oraz 15 prac poglądowych. Ponadto dr Grądalski jest współautorem 3 listów do redakcji, 7 prac popularno-naukowych oraz 6 rozdziałów w monografiach. Prace cechują się wystarczającym do przystąpienia do przewodu habilitacyjnego współczynnikiem oddziaływania (łączna liczba IF wynosi 34,247). Liczba cytowań (bez autocytowań) wynosi 69, a współczynnik Hirscha – 5.

Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitant ze swojego dorobku wybrał 5 powiązanych ze sobą tematycznie prac, które wskazał jako osiągnięcie naukowe zatytułowane: „Zachowawcze postępowanie terapeutyczne w obrzękach kończyn u chorych objętych opieką paliatywną”. Wszystkie mają charakter prac oryginalnych, cztery z nich zostały opublikowane w czasopismach posiadających „impact factor”. We wszystkich pięciu publikacjach Habilitant jest pierwszym autorem oraz autorem korespondencyjnym. Wskaźniki naukometryczne osiągnięcia naukowego obejmują sumaryczny IF tych publikacji równy 10.898. Dobór prac i związek tematyczny z tytułem uważam za uzasadniony. Tematyka prac stanowi kontynuację i uszczegółowienie zagadnień wstępnie badanych przez Habilitanta w ramach pracy doktorskiej. Jego zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się na tym, w jaki sposób skutecznie i praktycznie można złagodzić cierpienie chorych na zaawansowane choroby objętych opieką paliatywną, związane z występowaniem u nich obrzęków kończyn.

W prospektywnym badaniu z randomizacją przedstawionym w pierwszym artykule cyklu (*J Pain Symptom Manage 2015; Vol. 50, nr 6, s. 750-757*) dr Grądalski i współbadacze starali się porównać efektywność zastosowania zachowawczej kompleksowej terapii przeciwobrzękowej (CDT) z wyłączeniem i bez wyłączenia ręcznego drenażu chłonnego (MLD) w grupie chorych, u których występował utrwalony, jednostronny, zaawansowany obrzęk chłonny powstały w następstwie leczenia operacyjnego raka piersi. Wykazanie porównywalnej skuteczności obu metod bezpośrednio po zakończeniu dwutygodniowego okresu codziennego intensywnego leczenia, jak i podczas sześciomiesięcznego przewlekłego etapu CDT, ma duże znaczenie praktyczne, ponieważ to właśnie ręczny drenaż chłonny jest czasochłonną i wymagającą zaangażowania specjalnie przeszkolonego terapeuty składową CDT. Jeśli MLD nie jest koniecznym elementem CDT, może to znacząco ułatwić dostępność dla chorych skutecznej terapii, mniej czasochłonnej i tańszej. Warte podkreślenia jest to, że ta obserwacja została potwierdzona w badaniach innych autorów.

Druga publikacja cyklu (*J Pain Symptom Manage 2018, Vol. 55, nr 4, s. 1179-1183*) przedstawia przeprowadzone przez Habilitanta badanie obserwacyjne wśród 19 chorych u kresu życia cierpiących z powodu opornych na leczenie diuretykami obustronnych obrzęków kończyn dolnych. Obserwacje z tej pracy wskazują na korzyści łączenia leczenia fizjoterapeutycznego z optymalnym odwadnianiem. Autor sugeruje, że zastosowanie wielowarstwowego bandażowania mogło przyczynić się do przełamania oporności na diuretyki, a z drugiej strony, iż dołączenie optymalnego odwadniania może zwiększyć

bezpieczeństwo i tolerancję leczenia kompresyjnego. Obserwacje z tej pracy są ważne, zwłaszcza że dotyczą trudnego zagadnienia w zakresie leczenia objawowego chorych u kresu życia i niewątpliwie powinny być wstępem do dalszych badań.

Trzecia publikacja cyklu (*J Pain Symptom Manage 2019, Vol. 57, nr 2, s. 311-318*) opisuje analizę prospektywną dotyczącą 119 chorych, u których zdiagnozowano obrzęk, zwykle obustronnie obejmujący kończyny dolne. Autor analizuje czynniki predysponujące do rozwoju obrzęku w tej grupie chorych, wskazuje na sporadyczne stosowanie metod fizjoterapeutycznych leczenia obrzęku przed przyjęciem do hospicjum, a wreszcie opierając się na obserwacjach z efektów leczenia obrzęku w hospicjum oraz przeglądu piśmiennictwa proponuje model postępowania uwzględniający indywidualną sytuację chorego.

Kolejna praca o znaczeniu praktycznym opublikowana w czasopiśmie nieposiadającym „impact factor” (*Palliat Med Pract 2019, Vol. 13, nr 2, s. 51-56*) przedstawia wnioski ze stosowania kompresjoterapii samodzielnie lub skojarzenia jej z podawaniem diuretyków u chorych ze stwierdzanymi klinicznymi cechami zastoinowej niewydolności chłonnej oraz u osób bez tych cech. Oba sposoby terapii okazały się skuteczne, a obserwacje wskazujące chociażby na znaczenie postępowania fizjoterapeutycznego w łagodzeniu różnych postaci rozwiniętego obrzęku są ważne dla praktyki klinicznej.

Ostatnia, piąta praca cyklu (*Lymphat Res Biol 2020, Vol. 18, nr 5, s. 428-432*) opisuje . prospektywne badanie porównujące skuteczność leczenia obrzęku opartego na bandażowaniu przez wyedukowanych opiekunów z tym wykonywanym przez profesjonalistów medycznych. Wykazanie efektywności edukacji i czynnego zaangażowania opiekunów w procesie przewlekłego leczenia obrzęku ma duże znaczenie praktyczne, zwłaszcza w odniesieniu do chorych, którzy z różnych względów nie mogą korzystać z fizjoterapii ambulatoryjnej.

Podsumowując, w ramach prezentowanego cyklu publikacji dr n. med. Tomasz Grądalski starał się przede wszystkim odpowiedzieć na pytania dotyczące etiologii obrzęków u pacjentów objętych opieką paliatywną oraz możliwych strategii terapeutycznych, oceniając zwłaszcza skuteczność metod fizjoterapeutycznych oraz skojarzenia fizjoterapii z farmakoterapią. Osiągnięcie naukowe wyróżnia się zarówno wysokim poziomem wiedzy eksperckiej w zakresie medycyny paliatywnej, jak i istotnym znaczeniem dla praktyki klinicznej.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze oraz aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Pozostałe prace badawcze i publikacje dotyczą różnych aspektów profilaktyki i terapii obrzęku chłonnego, leczenia jego powikłań, organizacji opieki paliatywnej, postępowania objawowego w wybranych sytuacjach klinicznych, problemów etycznych dotyczących podejmowania decyzji medycznych i zagadnień prawnych.

Habilitant opublikował w czasopiśmie 49 prac pełnotekstowych, z czego zdecydowaną większość po uzyskaniu stopnia doktora nauk medycznych (43 prace), w tym wszystkie prace w czasopiśmie z „impact factor” (11). Całkowity współczynnik oddziaływania publikacji wynosi 23,369, a suma pkt. MNiSW: 654,5. Łącznie Habilitant opublikował 27 prac oryginalnych, 7 opisów przypadków oraz 15 prac poglądowych. Warte podkreślenia jest to, że w większości przypadków jest on pierwszym autorem: w 16 pracach oryginalnych (w tym 4 w czasopiśmie z IF), w 7 opisach przypadków (w tym 2 w czasopiśmie z IF) oraz w 12 pracach poglądowych.

Spośród projektów badawczych warto zwrócić uwagę na dwa realizowane przez Habilitanta (w roli wykonawcy) we współpracy z Instytutem Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Pierwszy to finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego badanie pt. „Nowa metoda leczenia limfatycznych obrzęków kończyn – tworzenie metodą pneumatyczną kanałów tkankowych dla odpływu płynu tkankowego w miejsce niedrożnych naczyń limfatycznych”. Drugi projekt realizowany z grantu Narodowego Centrum Nauki w Krakowie dotyczył „Epidemiologii pozapalnych obrzęków limfatycznych kończyn ograniczających chodzenie”. Ważnym przykładem aktywności naukowej dr Grądalskiego opartej na współpracy zagranicznej z wiodącym na świecie ośrodkiem badawczym King’s College London, Cicely Saunders Institute jest przeprowadzenie (z udziałem trzech innych polskich instytucji) walidacji do polskich warunków podstawowego narzędzia oceniającego efektywność opieki paliatywnej jakim jest skala Integrated Palliative Care Outcome Scale (IPOS). Poza wyżej wymienionymi, Habilitant współpracował naukowo z kilkoma ośrodkami zagranicznymi (w Niemczech, Indiach, Austrii) i krajowymi.

Podsumowując, pozostała działalność naukowa dr Grądalskiego jest ważna dla rozwoju medycyny paliatywnej. Opublikowane prace, których jest autorem lub współautorem mają wartość nie tylko poznawczą, ale też wynikającą z bezpośredniego związku z praktyką kliniczną. Uważam dorobek naukowy dr Grądalskiego za wystarczający do ubiegania się o stopień dr habilitowanego.

Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Habilitant jest autorem kilkudziesięciu wystąpień podczas krajowych i zagranicznych konferencji poświęconych medycynie paliatywnej. Był kierownikiem i/lub wykładowcą różnego typu kursów podyplomowych dla lekarzy, fizjoterapeutów, pielęgniarek i psychologów. Brał także udział w edukacji przeddyplomowej (m. in. dla studentów Wydziału Lekarskiego UJ CM oraz studentów Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej – Instytut Psychologii Stosowanej UJ). Był kierownikiem specjalizacji w zakresie medycyny paliatywnej dla 17 lekarzy.

Od 2005 roku sprawuje funkcję lekarza naczelnego Towarzystwa Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Świętego Łazarza w Krakowie. W latach 2009-2014 pełnił rolę konsultanta w dziedzinie medycyny paliatywnej województwa małopolskiego. Należy do Rady Naukowej czasopisma Palliative Medicine in Practice, jest członkiem kilku towarzystw naukowych i stowarzyszeń, takich jak European Society of Lymphology, International Compression Club, Polskie Towarzystwo Medycyny Paliatywnej, czy Polskie Towarzystwo Gerontologiczne.

Podsumowanie

W podsumowaniu, występując w roli recenzenta oceny osiągnięcia naukowego, pozostałego dorobku naukowego, działalności organizacyjnej i dydaktycznej dr n med. Tomasza Grądalskiego, wyrażam przekonanie, że osiągnięcie i dorobek dr n med. Tomasza Grądalskiego spełniają warunki wymagane do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego. Dlatego zwracam się do Rady Dyscypliny Nauki medyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego z wnioskiem o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Bydgoszcz, 13.04.2021

Małgorzata Krajnik